

ההצבי והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

גליון מס' 97 • שנה ג'

בס"ד • פרשת בהעלותך-שלח תשפ"ג

דברי תורה

מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

מעוטף בטליתו 'כדרך הדיינים', ולא ניכר מי בתוך הטלית, וכן פי' הרמב"ן טעם וידועים שהם ידועים לשופטים וכו' ואלה היו ידועים לשופטים מתחלה כי היו הכל אומרים ראוי זה להיות שופט עיי"ש. אבל כאן אותן שבעים זקנים לא היו דיינים אלא מזקני העם ושטריו ולא מעוטפין בטלית ע"כ הכיר משה פניהם בעצמו.

אספה לי שבעים איש מזקני ישראל וגו'.
פרש"י אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם. מהיכן הכירן משה, י"ל כמו שמצינו בכתוב [שמות ב יא] ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו, פירש"י נוגש היה ממונה על שוטרי ישראל והיה מעמידם מקרות הגבר למלאכתם. הרי שהיה הדבר לנגד עיניו וז"ש אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם.

ולקחת אותם אל אהל מועד וגו'. פירש"י קחם בדברים אשריכם שנתמיתם פרנסים על בניו של מקום. קחם בדברם משמעו דברי פיוס, למה הוצרכו לפיוס, י"ל שכן הוטל עליהם לסבול סבלם של ישראל, לא שררה אני נותן לכם אלא עבדות לפיכך נצטוו לקחתם בדברים.

פרשת שלח

שלח לך אנשים וגו' ראשי בני ישראל המה. המרגלים היו בחי' חכמה 'יסוד אבא כמבואר בדברי האריז"ל בכמה מקומות, וז"ש ראשי בני ישראל ראשית הוא חכמה, ובבעל הטורים של"ח ל"ך אנשי"ם ס"ת חכם.

וידבר ה' אל משה לאמר שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען וגו'. פירש"י שלח לך לדעתך אני איני מצוה לך אם תרצה שלח לפי שבאו ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר

וכיו"ב. ועי' טורי אבן דף ו' ע"ב. דהא דמבעיא לן מתדיר ומקודש איזה מהן קודם הני מילי בשתייהן דבר שבחובה דחשיבי אבל דבר שאינו בחובה לגבי דבר שבחובה לאו כלום הוא ואע"ג דתדיר, לפיכך דבר שבחובה קדים, לפיכך חגיגה הואיל ודבר שבחובה הן קדמי לשלמי שמחה אע"ג דתדירה ע"כ. ובשאלת אריה סי' כ"א כתב וראה לסברא זו מהא דפרק כל התדיר דאיבעיא לן התם תדיר ומקודש איזה מהן קודם תדיר קדים משום דתדיר או דילמא מקודש קדים דקדיש, ואמר ת"ש שלמים של אמש וחטאת ואשם של יום שלמים של אמש קודמין הא אידי ואידי דיום חטאת ואשם קדמי ואע"ג דשלמים תדירי ודחי, א"ר מצוי קאמרת תדיר קמיבעיא לן מצוי לא קמיבעיא לן, כלומר שלמים לאו תדיר מיקרו שאין תדירתן חובה אלא מצוי מיקרו מתוך שבאים בנדר ונדבה מצויין הן הרבה מחטאת ואשם ואין זה קרוי תדיר וכו' עיי"ש, והכי נמי מנחת תודה מצוי מקרי ולא תדיר.

והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך. הבטיחו לו שמירת הדרך לבל יזק, י"ל רמז והי"ה כ"י תל"ך עמנו"ו ס"ת יוה"ן שם של שמירת הדרך היוצא מס"ת הכתוב כי מלאכיו יצוה לך.

ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל וגו'. פרש"י אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם, שנאמר ויוכו שוטרי בני ישראל, עתה יתמנו בגדולתם כדרך שנצטערו בצרתם. וקשה דפרשת דברים עה"פ הבו לכם אנשים וכו' וידועים לשבטיכם [א ג] פירש"י כונת דברי משה שהם ניכרים לכם שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא ואם הגון הוא אבל אתם מכירין בו שאתם גדלתם אותו לכך נאמר וידועים לשבטיכם. שם אמר איני יודע מי הוא וכאן נאמר לו אותן שאתה מכיר. וי"ל התם באו לפניו דיינים ודרכם להיות מעוטפים בטלית כמו"ש שם שפ"ח עמ"ש

פרשת בהעלותך

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה. לכאורה תיבות אל מול פני וכו' העלה את נרותיה מיותר, דהל"ל ויעש כן אהרן כאשר צוה ה' את משה שהרי בפסוק הקודם בסמוך הוא הציווי אל מול פני נרות יאירו וכו' ולמה הוצרך לכפול שנית פשיטא דעלה קאי. ועוד מ"ש ויעש כן פירש"י להגיד שבחו שלא שינה תמוה, ממזה לא שינה היכן מקום שינוי, וי"ל הנה בשבעת ימי המלואים העלה משה רבינו את הנרות כדכתיב בפ' פקודי [שמות מ כה] ויעל הנרת לפני ה' כאשר צוה ה' את משה, ובא הכתוב כאן להשמיענו דבהעלות אהרן את הנרות השלים את הכונה כפי עבודת משה ויעל הנרות לפני ה' ולא שינה ממעשי משה, וז"ש העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה היינו כמעשי משה בחנוכת המשכן בימי המלואים.

והקרבת את הלויים לפני אהל מועד והקהלת את כל עדת בני ישראל וסמכו בני"י את ידיהם על הלויים. לא נמנה זה בין המקומות שמועט מחזיק את המרובה, שכן פירשו הראשונים בס' מושב זקנים והחזקוני שאין הכונה לכל ישראל רק לבכורים שבבני"י שהם יסמכו ידיהם על הלויים.

ופר שני בן בקר תקח לחטאת. במשנה [זבחים פט] כל המקודש מחבירו קודם את חבירו דם החטאת קודם לדם העולה מפני שהוא מרצה איברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהוא כליל לאישים. בס' תו"ת כאן הקשה דבסוגיא כאן [שם ז] חקרה הגמרא אם היו לפניו מנחת נדבה ומנחת סוטה איזה קודם ולא איפשטא ולכן פסק הרמב"ם בפ"ט ה"י מתמידין שיקדים איזה מהן שירצה, ותמיהני שהרי במנחות [מט] אמרו בפשיטות תדיר ומקודש עדיף, והלא בודאי מנחת נדבה תדירה ממנחת סוטה והיא גם מקודשה ע"כ. הנה קושיא זו אין לה שחר דדין תדיר ומקודש לא מיירי אלא בדברים שבחובה משא"כ מנחת נדבה

רבינו אברהם שימאל בן רבי יעקב פאנעט זצ"ל מקארלסבורג במח"ס "אשיב אברהם" עה"ת

השבוע ביום י"ג סיון חל יומא דהילולא של רבינו אברהם שמואל פאנעט זצ"ל מקארלסבורג, בגליון מס' 51 (פר' נשא תשפ"א) הבאנו מתולדותיו ופעלו בעיר להחזיר עטרה ליושנה בעיר אבותיו 'קארלסבורג', ואת חידוש מסורת עליה לציון קדשו של זקנו רבינו רשכבה"ג בעל מראה יחזקאל מקארלסלוג זיע"א, וכעת נביא מקצת הנהגותיו ומדותיו התרומיות כפי שכתבם עלי ספר בהקדמתו לס' 'אשיב אברהם' - בנו הגה"צ כש"ת רבי חיים אלתר פאנעט זצוק"ל אב"ד רמת אביב ואביו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

ויטע אטל

מעת בואו של אאמו"ר לקארלסבורג לתקוע שם אהל, היה ביתו בית ועד לחכמים ופתוח לאורחים, ובמשך הזמן הנהיג בעצמו שכל אורח בעיר אם עשיר ואם רש יתאכסנו בביתו אכילה שתיה לינה, וכן חניך אותנו בילדותנו הינו ישינים על גבי הקרקע אף בלילות החורף כדי לפנות את המטות לאורחים, וזו היתה דרכו לחנכו שהאורח קודם לבני הבית במאכל ובמשתה וכל דבר, וזכורני כד הוינא טליא, פעם אחת בשנות המלחמה שלא באו אורחים על חג השבועות, ובעיני"ט בעת שהכינו אמי מורתי ע"ה הלביבות כמנהג ישראל, שאל אחר הילדים מדוע היא טורחת במאכלי יו"ט הלא לא באו אורחים כלל...

פרק בפני עצמו הוא מנהג אאמו"ר בימים שגוייס בחורי ישראל לצבא המלך, בעיר קארלסבורג הוקם מחנה גדול ומרכזי של חיילים מכל האיזור, כמובן שהחיילים שומרי תורה ומצות לא נעו במאכלות שקיבלו בצבא והיו נוהרים בהמוניהם לביתנו בכל עת מצוא ושם סעדו לבם להשיב נפשם, וזכורה לטוב אמי מורתי הרבנית הצדיקת ע"ה שטרחה עבורם בלב ונפש חפיצה, וכן יהודים עובדי אורח שתעכבו תוך כדי נסיעתם בקארלסבורג לשבתות ויו"ט הורגלו להתארח בביתנו ימים מספר, ובפרט בחג הפסח ובלייל הסדר רבים מאחב"י החיים עמנו היום בא"י ובחו"ל עודם זוכרים ומספרים בקורת רוח וזכרונות ימי שהותם בביתנו, גם שהתקיימו אסיפות רבנים מטעם המלכות התאכסנו כל הרבנים בבית אאמו"ר זצ"ל.

זאת ועוד בחורים רבים שגדלו בעירנו לא היה באפשרותם ליסוע ללמוד בישיבות כי הוצרכו לעסוק במסחר ועבודות שונות כדי לסייע בפרנסת הבית, אאמו"ר דאג להם שלא יגדלו בלא רוח תורה, ע"כ יסד עבורם שיעור קבוע כל יום באשמורת הבוקר בשעה התמישית לפני בא השמש והוא עצמו למד עמם בביתו וישנם אברהם בבוקר מדי יום ביומו שנים רבות קיץ וחורף, ונהג אז להעירני גם אני משנת, אף דהוינא טליא ועדיין לא הגעתי למקרא עכ"ז היה אומר כדאי שישמעו הילדים קול תורה ויבלע באיבריהם מקטנותם.

רבינו זצ"ל ולצידו בנו רבי חיים אלתר זצ"ל אב"ד שיין מוניס - רמת אביב, בעיירת נופש

מדה נכונה

מדותיו הטובות והנאצלות לא יסולאו בפך, ספר מוסר חי היה בהתנהגותו, וכל רואיו יעידו עליו עניו ושפל ברך ונחבא אל הכלים, מעולם לא עלה לישב בראש השלחן או בכותל המזרח מלכר בביתו ובבית מדרשו, כך נהג כל ימיו גם באחרית ימיו בת"א כשקבע מקום תפלתו בימות החול בבהי"כ מאה שערים ישב לו בקרן זוית אף שהיה רב זקן ומכובד, ולא נעתר לבקשות לישב בראש, גם בביתו כשהתארחו אצלו רבנים או פרנסי הדור פינה להם מקומו בראש השלחן וישב לצידן כאחד האורחים, בבל התנהגותו לא נראה אף פעם גינוני גדולה או שררה תמיד הקפיד להיות כשוה בין העם יושב בין היושבים ועומד בין העומדים, רק הכרת פניו ענתה בו כי האיש משכמו ומעלה גבוה מכל העם. אמי מורתי ע"ה העירה בו כי כל שנותיו שהיתה לו לעזר קרוב לשבעים שנה לא זכתה לשמוע ממנו אף דרישה ובקשה, כן בעיני אכילה ושתיה מעולם לא ביקש דבר ולא רצה להטריח אף לא את ב"ב נכדיו, וכשהיה נחוץ לו מאור דיבר על כך בעקיפין כדי שיויג ברמז מה משאלתו, ומשלא נרמז לא דיבר יותר מזה.

גם בעניי הציבור והקהילה נמנע מלהזמין איש לביתו מהבב"ב אלא הקדים והלך אל האיש לביתו, זאת עשה גם מפני שהיה זריז מטבעו כידוע שכל עתותיו ורגעיו היו מחושים במדה במשקל ובמשורה, וחס על הזמן להמתין עד שיבאו אליו, ע"כ נתן ומיהר לגמור את הענין.

מדת זריזות שלו היתה מפליאה כל רואיה כשהיה נלווה אליו אחד בהליכתו למקוה עד שהיה זה יורד וטובל כבר היה אאמו"ר בדרכו חוצה, ואף בימי זקנותו לא פג טעמו, בני הרב צבי אלימלך שיחי"א אשר שימש לפניו בשנותיו האחרונות הפליא כיצד אדם זקן מופלג ושבע ימים זריז כ"כ בתנועותיו ובמעשיו כעלם רך.

זהיר היה מאד בדיבורו ובכל התנהגותו, וכשהיה משוחח עם אדם א"א היה לאדם שלישי לשמוע דבריו, וכן בתוכן דבריו היה זהיר מאד בכל מלה ומלה שהוציא מפיו, וראשי העיר היו אומרים עליו שא"א לרמותו כי הוא דייקן ומגלה כל שקר ורמיה מיד.

ביותר יש לציין את מידת הסבלנות, מעולם לא כעס ואף כלפי חוץ תמיד היו פניו מאירות בשביעות רצון וחוץ של חסד משוך עליהם, ואף ב"ב הקרובים אליו ביותר לא

המשך בעמ' ד'

ותקרבנו אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיה טובה שנא' אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו. כל הענין תמוה, (א) כאן משמע שהיה השליחות בדבר ה', ובדברים מבואר שהיתה זו בקשת ישראל. (ב) מה זאת שאמר הקב"ה למשה שלח לך לדעתך מה שלא מצינו בשום מקום. (ג) אם לא היה זה לרצון לפני ה' למה זה עשה משה מעשה ושלחם. (ד) הלא רצון ה' היה להכניסם לארץ ישראל וכבר היו בדרכם ויתנו במדבר פארן וכי בשביל חטא זה נשתנה רצון ה' ועכבם ארבעים שנה במדבר. וי"ל עפ"י מה שכתב הרמב"ם במורה נבוכים [ח"ג פ"ב] בטעם מצות ה' להקריב קרבנות במקדש וזה תוכן דבריו ולא נחם אלקים דרך ארץ פלישתים כי קרוב הוא וגו' ויסב אלוהים את העם דרך המדבר ים סוף. וכמו שהסב האלוהים אותם מן הדרך הישרה אשר היתה מכוונת תחלה מפני יראת מה שלא היו גופותם יכולים לסבלו לפי הטבע אל דרך אחרת עד שתגיע הכונה הראשונה, כן צוה בזאת המצוה אשר זכרנו מפני יראת מה שאין יכולת לנפש לקבלו לפי הטבע שתגיע הכונה הראשונה, והיא השגות ית' והנחת עבודה זרה, כי כמו שאין בטבע האדם שיגדל על מלאכת עבודת בחומר ובלבנים והדומה להם ואחר כך ירחץ ידיו לשעתו מלכלוכם וילחם עם ילידי הענק פתאום, כן אין בטבעו שיגדל על מינים רבים מן העבודות ומעשים מורגלים שכבר נטו אליהם הנפשות עד ששבו כמושכל ראשון, ויניחם כולם פתאום. וכמו שהיה מחכמת האלוהים להסב אותם במדבר עד שילמדו גבורה, כמו שנודע שההליכה במדבר ומעוט הנאות הגוף מרחיצה וסיכה וכיוצא בהם יולידו הגבורה, והפכם יוליד רוח לב, ונולדו גם כן אנשים שלא הרגילו בשפלות ובעבדות וכל זה היה במצות אלוהית על ידי משה רבינו, על פי יי יחנו ועל פי יי יסעו את משמרת יי שמרו על פי יי ביד משה, כן בא זה החלק מן התורה בתחבולה אלוהית, עד שישארו עם מין המעשה המורגל, כדי שתעלה בידם האמונה, אשר היא הכונה הראשונה עיי"ש באורך. העולה מדבריו שהי"ת מוליך את עמו לפי כחם בכל עת ובכל מקום וכל זמן שאינם נכונים למצותו הוא מניחם להרגיל עצמם ולהכין לבם עד שיהיו ראויים לכך עפ"י בחירה ולא עפ"י גזירת המלך.

ובזה יש לפרש הכתוב בפ' עקב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מייסרך, כלומר כמו שאדם מייסר את בנו פעם בכה ופעם בכה ולפעמים משנה דרך חינוכו מן הקצה אל הקצה לפי תכונות בנו באותה שעה כן ה' אלקיך מייסרך פעם בנסיון פלוני ופעם להיפך הכל לפי המקום והזמן, וכמו שכתב הגה"צ מהרש"ג זצ"ל מסעמיה"א בספרו **זהב שבא עה"ת פ' בשלח ז"ל**, והנה כן שמעתי מהגאון בעהמ"ח ספר בית יצחק על מס' מגילה זצ"ל [הוא חז"ן מהר"א מסוואלייזא] שהגה"ק בעל **עטרת צבי** מזידיטשוב זצ"ל בימי נעוריו חילק כל הכ"ד שעות של היום וכתב על הנייר שבזמן זה ילמוד בכל יום ענין זה, ובזמן אחר ענין אחר ואז לא ידבר שום דבר וכדומה הנהגות שלו, א"כ בא עם הנייר שכתב בו הנהגות שלו לפני רבו מלובלין זי"ע לראות אם יישר הדברים גם בעיני רבו הנ"ל, ויישרו בעיניו רק שכתב על כל הנהגה והנהגה בזה"ל 'זפעמים להיפך' ע"כ.

הוא הדבר כאן מתחילה היה רצון ה' להולכים מיד לארץ בתנאי שיהיו נכונים מצד תכונתם וטבעם לכך בדרך של בחירה ולא בכפייה, אבל כאשר באו לפני משה ושאלו לשלוח מרגלים ראה ה' כביכול שעדיין לא נעשה שינוי בנפשם שיהיו יכולים לעלות לארץ ולהלחם עם בני ענק, ע"כ ניחם ה' על מחשבתו כביכול ואמר למשה אם תרצה שלח ואז יבחן הדבר אם יש בכחם לעלות, ומששבו ובכו הלא טוב לנו שוב מצרימה, אמר ה' כי עדיין אינם מוכשרים לעלות לארץ ישראל והותירם במדבר על דרך מ"ש ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי בראותם מלחמה ושוב מצרימה, ואעפ"י שהיה יכול להכניסם בדרך נס ולגרש את יושבי כנען אבל כבר ביאר שם הרמב"ם בזה"ל אך טבע בני אדם לא ישנאו האלוה כלל על צד המופת, ומפני זה השורש הגדול אמר מי יתן והיה לבבם זה להם וגו', ומפני זה באה המצוה והאזהרה והגמול והעונש. ולא אמרתי זה מפני שאני מאמין ששינוי טבע כל אחד מבני אדם קשה עליו ית', אך הוא אפשר ונופל תחת היכולת, אלא שהוא לא רצה כלל לעשות זה ולא ירצהו לעולם, ואילו היה מרצונו לשנות טבע כל איש מבני אדם למה שירצהו ית' מן האיש ההוא, היה בטל שליחות הנביאים ונתינת התורה כולה.

ואת העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא רב. היאך יבחנו בזמן מועט את חזקם ואת רבויים הלא הארץ רחבת ידיים. וי"ל עפ"י מה שנתבאר אצלנו בפ' דברים עה"פ ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר. פירש"י באיזה לשון הם מדברים, היינו מלשון דיבור. צ"ב מאי נפק"מ להם באיזה לשון הם מדברים וכי מכירים היו בכל שבעים לשון, לכאורה פשיטא שבארץ כנען מדברים לשון כנענית, ועוד היכן מצינו שדברו עם אנשי הארץ והביאו תשובה על שאלה זו, וי"ל הנה אדם ניכר בלשונו ובסגנון דיבורו אם הוא בעל נפש או גס רוח, וזה רצו לבחון, ולא היה להם דיבור עמם רק שמעו אותם אומרים זה לזה נמלים (ובס"א חגים) יש בכרמים כאנשים כפירש"י, וזה דיבור של שחץ וגאווה לכנות אנשים בשם גנאי חגבים ונמלים, ובזה הוחלט אצלם שאינם אנשים הגונים, וזהו שכתוב אח"כ (פסוק כה) וישיבו אותנו דבר פי' סיפרו להם סגנון דיבורם, וז"ש להם משה רבינו בשליחותם החזק הוא הרפה, פי' האיזון לדיבורם אם מדברים בלשון חזקה או בלשון רפה, ואם הם מעט עונים ושפלי ברך אם רב בעלי גאווה ושחץ.

פרשית בהעלותך

וזה מעשה המנורה וגו'. פירש"י בשם הספרי נתקשה משה במעשה המנורה א"ל הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, וצ"ב מה היה הקושי בדבר.

וי"ל שהיה מתקשה להבין איך יעשה את המנורה הטהורה הנועדה להאיר בהיכל ד' אור האמונה כמו"ש עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל - מככר זהב שהוא דבר שסימא את עיניהם של ישראל לע"ז במעשה העגל שנעשה מזהב, והלא אין קטיגור נעשה סניגור, והיאך יעשה הזהב שני הפכים, והשיב לו הקב"ה הטל את הככר לאור והיא נעשית מאליה, פירוש לא הזהב הוא הגורם אלא הכל תלוי במחשבת העושים והתלהבותם, בעגל השליכו את הזהב לשם ע"ז ובהתלהבות דסט"א לכן יצא העגל הזה, ולעומת זאת אם יתנדבו לשמי בהתלהבות דקדושה וישליכו לאש תצא המנורה הטהורה. (אשיב אברהם)

שאל הרה"ק (מאפטא) [מראפשיטץ] ז"ע את רבינו מהרצ"ה ז"ע, כתיב **משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה**, הלא משה רבינו דיבר עם ה' פנים אל פנים ואין אפשר אדם אשר דיבר עם ה' פא"פ יהיה בעינינו ענו מכל האדם, וביקש מרבינו שיתרץ לו ע"פ נגלה ולא ע"פ נסתר, ותירץ לו רבינו מהרצ"ה, משה רבינו כשעלה לשמים קודם קבלת הלוחות ראה שמצות ציצית חשוב מאד במרום כי שקולה כנגד כל המצות שבתורה, חשב שצריכה להיות מסחורה היקר וחשוב מאד שאין דוגמתה, אבל ראה שציצית כשרה אפילו באניצי פשתן, וכן ראה מצות תפלין חשובה ויקרה מאד כי מארי דעלמא מניח תפלין, חשב שצריך להיות מעור החשוב והיקר, אבל ראה שתפלין כשרה גם מעור נבלה, מזה ראה משה רבינו שמצות היותר חשובות ויקרות כשירה גם מדבר זול, כמו כן חשב משה רבינו שהתורה לא ניתנה עד עכשיו ואזי צריך להיות המקבל אדם חשוב מאד ולא מצא הקב"ה אדם חשוב שראוי להיות כמקבל, אמנם כשראה שהקב"ה נתן את התורה על ידו וחשב שלקח את האדם הבזוי ביותר כמו במצות ציצית ותפלין, אח"כ נשק הגה"ק מראפשיטץ את רבינו מהרצ"ה על המצח. (יפרח בימיו צדיק אות ס)

פרשית שילה

למטה יששכ"ר (הוא בן תורה) יגאל ב"ן יוסף. מרומז, ע"י התורה יגאל משיח בן יוסף ולא יצטרך למות, ועי' מ"ש האריז"ל לתלמידיו ולהרח"ו זלה"ה שיתפללו שלא ימות משיח בן יוסף [ז"ל: לכוין להתפלל לשי"ת על משיח בן יוסף שיחיה ולא ימות ע"י ארמילוס רשיעא כמ"ש רז"ל על פסוק חיים שאל ממך נתת לו כו' ועליו אנו מתפללין וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין] וזה הוא ע"י התעסקות ברזין דאורייתא. (ליקושי מהרצ"א)

והימים ימי בכורי ענבים [במדבר יג כ]. כתב

דרושי לפרשית בהעלותך מספה"ק "אור מלא"

וכתב בספה"ק **נועם אלימלך** (ריש) פר' ויחי על מה דאיתא בגמרא (ברכות לד.) אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא כשהיה מתפלל על החולה היה אומר זה חי כו', וזלה"ק, דהנה לכאורה יש להבין הסיבה הזאת שהצדיק מתפלל על החולה והוא מתרפא, ונראה הדבר כמו השתנות חלילה אצל הבורא האחד הפשוט האמיתי וחלילה לחשוב ולומר כך, אך הענין, דהנה כל העולמות וכל הנבראים היו מתחלה קודם בריאת העולם בכח א"ס ב"ה, ואח"כ כשעלה ברצונו הפשוט לבוראם הוציאם מכח אל הפועל, וכל מה שיהיה הוא שהיה בכח הא"ס ב"ה וב"ש, ונמצא אין כאן שום השתנות כי כל זאת היה בכח הא"ס שזה יהי' חולה והצדיק יתפלל עליו ויעתר בתפלתו, והוא שהקב"ה מתאוה לתפלתו של צדיקים וכו', עכלה"ק.

ומעתה נבוא אל הביאור, כי התורה"ק מלמדת אותנו דרך ה' איך להתפלל, באמרו בהעלותך את הנרות, זה נשמות ישראל הנקראים נר שנאמר (משלי כ כז) נר ה' נשמת אדם, ורצונו כשתרצה להעלות את בני ישראל מחסרונם אשר להם, אז אל מול פני המנורה יאירו, שיהיה כוונתו אל מול פני המנורה, זה שכינה הק' שנקראת כן כדאיתא בלקו"ת פרשה זו, ובא הכתוב להודיע לנו, ויעש כן אהרן, פי' שבכחו של אהרן היה לעשות כ"ן כאשר רצה בבחי' צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ובאיזה כח עשה זאת, ע"ז אומר ומפרש, אל מול פני המנורה העלה נרתיה, פי' שכל מה שהי' איזה חסרון למטה לאיש הישראלי אשר בשם נר יכונה כנ"ל, העלה אל מול פני המנורה, זה השכינה הק', שהתפלל על החסרון שיש כביכול למעלה, וממילא כשנתקן למעלה נתקן גם למטה. ועל זה בא רש"י ז"ל לרמז לנו שלא נחשוב שע"ז שאהרן הכהן גזר אומר להיות כ"ן ח"ו שינה מרצון הבו"ה ויהי' כמו השתנות חלילה אצל הבו"ה, לכן כתב להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, פי' שלא שינה כלל חלילה מרצונו ית"ש, וכמו שכתב בנוע"א כנ"ל, שכך היה בכח הא"ס ב"ה שזה יהי' חולה והצדיק יתפלל עליו ויעתר בתפלתו.

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה וכו'. וכתב רש"י ז"ל, ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, והקשו המפרשים מה רבותיה של אהרן שלא שינה ממה שצוה הקב"ה, ומה שבחו בזה. ונראה לפרש, דהנה נודע **מבעש"ט הק'** ומתלמידיו הק' זצ"ל (הביאו בס' דברי אמת פי' נשא מרה"ק מלובלין ז"ע) בענין התפלה, שכשבא להתפלל על איזה איש מישראל על חסרון שיש לו מצרכי הגוף, צריך להיות תפלתו על החסרון שיש ח"ו למעלה באם הבנים, כי אם יהי' כוונתו רק על החסרון שיש למטה, הנה על תפלה כזו יכול להיות לפעמים קטרוג ח"ו או מצד המתפלל שאינו כדאי שישמעו לתפלתו, או מצד מי שמתפללין עליו שאינו ראוי אל הטובה ההיא, אבל כשהי' כוונת המתפלל על החסרון שיש ח"ו למעלה, כי כשיש חסרון למטה יש ח"ו חסרון גם למעלה באם הבנים כנ"ל, על תפלה כזו לא יכול להיות קטרוג, ומקבלים תפלתו, ונתקן החסרון למעלה וממילא נתקן גם למטה. ובזה פירשו ז"ל הכתוב (ישעיה סג ט) בכל צרתם לו צר, שהכתיב הוא לא באל"ף והקרי לו בויו"ו, ופי' כשהיו בכל צרתם של ישראל, יצר להם מה שלו צר כביכול, ועל זה יקרא אליו ית' על גלות השכינה, אזי יפעול שיתהפך הצרה ויהי' לא צר באל"ף. והנה נודע שהצדיק בכחו להפוך גזירה רעה, ע"ד הקב"ה גוזר וצדיק מבטל, וכן להפך צדיק גוזר והקב"ה מקיים (מ"ק טז). ובדרך זה כתב בספה"ק **היכל הברכה** מרבינו הק' **מקאמאראנא** זצ"ל בפרשת שופטים לפרש הכתוב (דברים יח יד) כי הגוים האלה כו' אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך, וז"ל בקצת שינוי, בארנו שהקוסמים אומרים עתידות מהוברי השמים החוזים בכוכבים שכך נגזר על פלוני משנים עשר מזלות, אמנם הצדיק מושל על הכל ועל כל המזלות, הקב"ה גוזר צדיק מבטל, על דרך אלקים דבר מי צדיק לא ינבא, פי' ידבר שאינו מסכים על גזירה זאת, צדיק גוזר והקב"ה מקיים ואומר כן אעשה כדברך, וזהו ואתה לא עם כן שניהם נתן ומסר לך בידך ה' אלקיך, עכדה"ק.

שאמר ר' ייבא סבא ע"ה, אמנם בישיבה של מטה צריך למסור רזי התורה בלחישא ושיחא פשט הדברים קרובים למושכל לרבים, ע"כ דבריו, המשכיל יבין דהוא הדין כל שארי הענינים דדרשו חז"ל בקצת שינוי ממה שנמצא במסורת שלפנינו, כגון כלות משה [במדבר יא] ושמירתו שלפנינו מלא, אבל הם ידעו [במדבר פ"ב ח] ובמסורה שלפנינו מלא, אבל הם ידעו שבמתיבתא עילאה נכתב חסר (כן הוא בזה), ויש לי לומר שבכאן ג"כ הוא כך, במתיבתא עילאה שם אין פחד מהחיצונים נכתב בכורי ענבם חסר הכוונה עפ"י הנ"ל, משא"כ במתיבתא תתאה לא יתכן לרמזו בפירוש, והבן. (בני יששכר מאמרי תמוז מאמר ב)

תפילת שיחרית [ה"ד]

יב. קדיש דרבנן שקודם הודו הקפיד לומר [רבינו האו"מ] בעצמו ואף כשהיה חיוב בביהמ"ד, למעט פעמים בודדות.

יג. באלו מקומות היה ממשמש בתפילין (ולא נשק ידי אחר כך): אחר הנחת תפילין בפסוק פותח את ידיך וגו', אזור ישראל בגבורה, עוטר ישראל בתפארה, בקריאת שמע דקרבנות וקשרתם לאות וכו', ישמחו השמים וגו' ביה כבוד (אבל לא בהודו), פותח את ידיך וגו', יוצר אור בשל יד ובורא חושך בשל ראש, בשתי פרשיות קריאת שמע בפסוקים וקשרתם וגו' והיו לטוטפות וגו', קודם שמונה עשרה אחר גאל ישראל בשל יד ובשל ראש, פותח את ידיך דאשרי ובא לציון.

יד. קודם הודו לא אמר שום מזמור, רק לפעמים אמר מזמור לדוד ה' מי יגור וגו', ואח"כ אמר הריני מזמן את פי להודות ולהלל וכו', לשם ייחוד וכו', ויהי נועם וגו' (פעם אחת אמר לי שצריך לאמרו קודם הודו ולא קודם ברוך שאמר דכבר מתחילים בזמירות מהודו, מה שאין כן אותם המתפללים בנוסח אשכנז, שהזמירות מתחילים בברוך שאמר, צריכים לומר הריני מזמן קודם ברוך שאמר).

טו. מזמור לתודה לפעמים אמר בישיבה, וחיבר בכל מזמור הללויה הללויה.

טז. בויברך דויד עמד עד אחר ברכו, ולא הקפיד להפריש פרושות לצדקה בשעת ויברך דויד באמרו ואתה מושל בכל.

יז. כשהיה ברית מילה ורבינו היה המוהל אמר וזרות עמו הברית פסוק בפסוק.

יח. אחר ה' אחד ושמו אחד שבאז ישרי אמר תיכף ישתבח בלי הפסק.

יט. בברכת ישתבח אמר כי לך נאה ה' אלקינו ואלקי אבותינו לעולם ועד שיר ושבתה וכו', והט"ו שבחין שיר ושבתה וכו' אמר במתינות ולא בנשימה אחת וסיים חי העולמים אמן.

יפוצו מעינותיך הוצה

מהנגינה ונטימני ב"מכון בני שלטיים"

בימים אלו נכנס תחת מכש הדפוס הספר הק' רגל ישרה המבואר והוא מפתח ערכי קבלה מסודר לפי סדר א"ב מאת רבינו רשכבה"ג רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א.

הספר הק' הלז נדפס לראשונה בשנת תרי"ח (כח"י שנים לאחר פטירת רבינו) ומאז לא נדפס יותר עד שנת תשנ"ה ע"י "מכון בני שלשים" במהדורה חדשה ומתוקנת, ובהשוואה עם כתב יד רבינו, ומאז נדפס כמה וכמה פעמים לאור הביקוש הרב, ועתה נערך כולו מחדש באותיות מאירות עינים בתוספת מאות מראי מקומות בו צוינו כל מקורות הערכים אשר הביאם רבינו, ועל כל זה נלווה ביאור הצבי והצדק מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, בו מבאר בהרחבה דבר דבור על אופניו את כל דברי רבינו וכן את יסודות המושגים אשר הביאם רבינו, למען יקל על הקורא להבין את הדברים על בורים, ועתה ניתן לומר כי פנים חדשות באו לכאן, יצירת פאר פשוט כמשמעו, הספר מונה 560 עמודים וכולל גם מפתח הערכים לפי א"ב פנימי, הספר יראה אור בעז"ה בימים הקרובים בעז"ה וניתן יהיה להשיגו במשרדי המכון ובחניות הספרים המובחרות בארץ ובחו"ל.

שער מהדורה חדשה

שער מהדורה ראשונה

פרשת בהעלותך

ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש: מדרש [ויק"ד כ ד], אמר רבי יודן בא וראה כמה חיבב הקדוש ברוך הוא את ישראל שמזכירן חמשה פעמים בפסוק אחד שנאמר ואתנה את הלויים נתונים וגו'. ירושלמי [פ"ד ה"א], תני רבן שמעון בן אלעזר אומר כהנים ולויים וישראלים ושיר מעכבין את הקרבן וכו'. רבי תנחומא בשם רבי לעזר שמע לה מן הדא ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל אלו הלויים, לעבוד את עבדת בני ישראל באהל מועד אלו הכהנים, לכפר על בני ישראל זה השיר, ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש אלו ישראל. בעל הטורים, ואתנה את הלויים - ה' פעמים בני ישראל בפסוק כנגד כהנים, לויים, וישראלים, גרים, ועבדים משוחררים.

פרשת שלח

וַיְהִי כִלְבָּב וכו' וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלָה וַיִּרְשְׁנוּ אֶתְּהָּ כִּי יָכוֹל נוֹכַח לָהּ: גמרא [סוטה לה. ורש"י בחומש], עלה נעלה - אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליח בכל דבריה (נא) ספורנו [שמות ג ז], וזה טעם המקור בכל מקום כשישם לכפל, כמו עלה נעלה, יכול נוכל, כי ענינו כטעם אמנם, להורות שהאמת כך הוא, אף על פי שישעון הטוען ויאמר היפך. תפארת יהונתן, וזהו הפירוש כי יכול נוכל לה, כי יכול כבר במלחמת סיחון ועוגו ונוכל אח"כ במלחמת ארץ ישראל. רבינו אפרים [פירוש עה"ת כ"ז], עלה כתיב, כלומר כבר עלה מיכאל שר ישראל ונתישב בה, נעלה גם אנחנו, כי כך היא המדה לעולם מלאך הממונה על האומה הוא מתישב בה תחילה, על"ה גימ' ב"א מיכאל יכול המלאך נוכל גם אנחנו.

א. רש"י בחומש הביא דברי המדרש וציין שם מקורו לב"ר והוא ט"ס וצ"ל ויק"ר. והוסיף שהוא כמנין ה' חומשי תורה. ראיתי להציג כאן מ"ש בספרי הוצדק עה"ת בפסוק זה, טעם שייכות ענין חיבתן של ישראל למנין חמשה חומשי תורה, י"ל שכן מצינו בכל חמשה חומשי תורה פתח דבריו בהזכרת חיבתן של ישראל. בספר בראשית תחילת דיבורו בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית. בספר שמות דיבור הראשון הוא ואלה שמות וכו' ואע"פ"י שמנאן בחייון נאנאן במיתתן להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים. בספר ויקרא פתח ויקרא אל משה וכו' לכל דברות ואמירות קדמה קריאה לשון חיבה. בספר במדבר פתח במנין בני"י שהוא מטעם חיבתן של ישראל, וכדאמרו חז"ל בספרי הובא ברש"י לקמן פ' בהעלותך עה"פ בחודש הראשון וגו' הנאמר בפסח שני, דבאמת היה צריך להתחיל בפ' פסח שני שנאמר בחודש הראשון, ולמה לא פתח בזו מפני שהיא גנותן של ישראל שכל מ' שנה לא הקריבו אלא פסח זה בלבד, ובספר דברים פירש"י אלה הדברים לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהענינו לפני המקום בהן לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודו של ישראל. הרי לן ה' התורה עצמה הקפידה בכל חמשה חומשי תורה לפתוח בשבח ובחיבתן של ישראל, וזה נרמז כאן שנכפלו ה' פעמים בפסוק כנגד חמשה חומשי תורה.

ב. פ' בשפתי חכמים דאל"כ הוה ליה למיר נעלה וירשנו, עלה למה לי, אלא עלה נעלה מכל מקום אפילו בשמים.

ג. הובא בספר נחל קדומים ובס' חומת אן (יהושע ב' ט'), בס' כלי יקר כתב, עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה. כפל הלשונות יש לפרש שעלה כלפי מעלה אמר בדרך שנאמר (בראשית מ"ד ד') ואנכי אעלה גם עלה. שפירשו רז"ל גם עלה קאי על השכינה (מכילתא בשלח פ"ג) ואגבה יעלה גם הוא, כך פירשו כאן עלה אי אתם מודים לי בעלה שהשכינה תעלה לבית מלוכה כי הארץ היא מלון לשכינה מיומת עולם כארז"ל (חולין צ"א) צדיק זה בא לבית מלוני, וכשם שהשכינה תעלה כך אגבה נעלה גם אני הדברים בה', כי יכול אי אתם מודים לי ביכול שהקב"ה יכול להם, וכשם שהוא יכול להם כך נוכל גם אנחנו להם ביכולת האל ית' אשר עמנו, והמרגלים אמרו מעיקרא דדינא פרכא והנחה ראשונה בלתי צודקת ולא נוכל לעלות אנחנו כי חזק הוא ממנו כביכול כלפי מעלה אמרו כן וכן פירש"י ע"כ. וכ"כ בחתם סופר וז"ל עלה נעלה, הכפל בא כי הקב"ה יעלה ואז נעלה גם אנחנו וכן יכול נוכל לה הכפל כנ"ל.

המשך מעמ' ב'

היו יכולים להכיר בו אם לשבת ואם לחסד כי לא היתה בו כל השתנות אלא סבר פנים יפות וכעין בת שחוק על שתותיו.

ויטימור משימרת

קיום המצות היה אצלו בהידור רב, היה מפזר הון ואין כסף נחשב לקיים כל מצווה בהידור ובשלמות, בימי חנוכה היה מתחיל לעסוק בברירת חטים שמורים למצות, החטים היו נשמרים בארגז מיוחד על עליית ביתו לשמירת החטים והקמח, בחודש ניסן היו אופים מצות ואאמור"ר חילק מצות שמורה לקהל לצורך הסדר, וכן במצות סוכה השקיע ממון ודמים, בכל שנה היה נוסע לעיר הבירה להוסיף ניי סוכה וקישוטים נאים בממון רב להדר את המצוה, שבועות אחדים לפני חג הסוכות נמשכה הקמת הסוכה שהיתה מפורסמת ביפיה.

בעיר קארלסבורג היה יקב גדול תחת השגחתו שבו ייצרו יין לכל המדינה והוא עמד על המשמר במסירתו נפש מיה לבל יהיה מכשול, וכדינא שבשעת הבציר הייתי מלווה אותו בלכתי למקום דריכת היין על ההרים הרחוקים והגבוהים, ומעולם לא ביקש שישלחו אחריו מרכבה לקחתו, החמיר מאד בכל פרט ולא הרשה לאף אדם לנגוע ביין ואף לא להבעה"ב שהיה יהודי שומר תורה ומצוות, וכשהיה צורך לפתוח חביות יין הלך בעצמו לפתוח את החבית וחתמה בחותמו עם סגירתה ועפ"י רוב עשה זאת בעש"ק לפני הליכתו למקום, לימים ביקר אצל אבא מארי ז"ל הרב הגאון המפר מוה"ר נתן לוי ז"ל אבדק"ק רישא כדי לעמוד על כשרות היין עבור קהלות מדינת פולין, וכשראה טיב הכשרות וההידור המלויץ לסוחרים פולין לקנות יין כשר מיקבי קארלסבורג, כך נהג נשיאותו ברמה שלשים ושמונה שנה עד אחר ימי המלחמה העולמית, בשנת תש"ה בעת השתלטות המשטר הקומוניסטי ברומוניה על המדינה נמלט מעירו ומצא מקלט בעיר הבירה בוקארעסט יחד עם רבבות מאחב"י ובראשם רבנים ומנהיגי ישראל. רבינו עלה ארצה בשנת תש"ו, והתיישב בעיר ת"א ועסק בתורה ולא נס לחו עד סוף ימיו ביום י"ג סיון תשכ"ז אשר יצאה נשמתו בטרהר ועלה בסערה השמימה, ונטמן בביה"ח קרית שאול. ת.נ.צ.ב.ה.